

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-715/23 - 1

Kohtuasi C-715/23

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

23. november 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Državna revizijska komisija za revizijo postopkov oddaje javnih naročil (riiklik riigihankementluste vaidlustamise komisjon, Sloveenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

23. november 2023

Kaebaja:

Farmacija, d.o.o.

Vastustaja:

Občina Benedikt

[...]

EELOTSUSETAOTLUS

Põhikohtuasja pooled

- 1 Kaebaja: **Farmacija**, [...], **Lubiana – Polje** (edaspidi „lābivaatamistaotluse esitaja“) tugineb õiguslikule kaitsele **Občina Benedikt** (Benedikti vald), [...], **Benedikt** (edaspidi „Benedikti vald“) vastu seoses farmaatsia valdkonnas tegutsemisega Benedikti vallas. Kuna Benedikti valla tegevus, mille üle pooled vaidlevad, mõjutab ka **MN-i**, [...], **Maribor** seisundit, kes tegeleb viidatud vallas farmaatsiaalase tegevusega, tuleb ka kõnealust isikut põhikohtuasjas menetlusosalisena käsitada.

Eelotsusetaotluse esitanud organ

- 2 Eelotsusetaotluse esitanud organ dr avna revizijska komisija za revizijo postopkov oddaje javnih naro il (riiklik riigihankementluste vaidlustamise komisjon, Sloveenia)¹; (edaspidi „riiklik vaidlustuskomisjon“) on Sloveenia Vabariigis seaduse alusel, mis reguleerib õiguste kaitset riigihankemenetlustes (Zakon o pravnem varstvu v postopkih javnega naro anja, edaspidi „ZPVPJN“)², riiklik sõltumatu ja iseseisev eriorgan, kes otsustab, kas riigihankeleping sõlmiti vastava menetluse kõiki staadiume silmas pidades õiguspäraselt (ZPVPJN-i artikli 60 lõige 1).
- 3 Sloveenia Vabariigis on õiguslik kaitse rikkumiste vastu riigihankemenetlustes ja rikkumiste vastu menetlustes kontsessioonilepingute sõlmimiseks sätestatud seaduses teatavate kontsessioonilepingute kohta (Zakon o nekaterih koncesijskih pogodbah, edaspidi „ZNKP“)³ ja see kaitse on tagatud:
- läbivaatamisele eelneva menetlusega, mille viib läbi hankijaks olev asutus,
 - l bivaatamismenetlusega, mis toimub riiklikus vaidlustuskomisjonis, ning
 - kohtumenetlusega, mida esimese kohtuastmena viib läbi Okro no sodi e (regionaalne kohus, Sloveenia), millel on kohtukorraldust reguleeriva seaduse kohaselt erandlik kohtualluvus.
-  iguste kaitse Okro no sodi es (regionaalne kohus) piirdub sellega, et hinnatakse vastutust tekitatud kahju h vitamise eest ning arutatakse nõudeid tunnistada lepingud t hiseks.
- 4 Kui hankija lükkab läbivaatamisele eelnevas menetluses l bivaatamistaotluse menetluslikel põhjustel tagasi, võib läbivaatamise taotleja selle otsuse edasi kaevata. Sellisel juhul hindab riiklik vaidlustuskomisjon edasikaebemenetluses, kas hankija tegevus l bivaatamistaotluse tagasil kkamisel oli seaduslik.
- 5 Euroopa Liidu Kohus on otsustanud, et riiklik vaidlustuskomisjon on „kohus“ ELTL artikli 267 tähenduses, juba 8. juuni 2017. aasta kohtuotsuses Medisanus, (C-296/15, EU:C:2017:431), 10. septembri 2020. aasta kohtuotsuses Tax-Fin-Lex (C-367/19, EU:C:2020:685) ja 10. novembri 2022. aasta kohtuotsuses Sharengo (C-486/21, EU:C:2022:868).

¹ [...]

² [...]

³ [...]

- 6 Asjaolud, mis õigustavad riikliku vaidlustuskomisjoni „kohtuks“ tunnistamist ELTL artikli 267 tähenduses, ei ole pärast viidatud Euroopa Liidu Kohtu otsuste kuulutamist muutunud.⁴

Vaidluse ese põhikohtuasjas

- 7 11. märtsil 2022 väljastas Benedikti vald MN-ile ilma, et ta oleks (eelnevalt) avaldanud kontsessiooniteate, tähtajatu tegevusloa Benediktis asuva haruapteegi pidamiseks.
- 8 Kaebaja esitas läbivaatamistaotluse Benedikti vallale, heites ette asjaolu, et nimetatud vald andis viidatud luba väljastades kontsessiooni farmaatsiaalase tegevusega tegelemiseks ilma vastavat menetlust läbi viimata, st direktiivi 2014/23 rikkudes.
- 9 Benedikti vald lükkas läbivaatamistaotluse tagasi seda sisuliselt läbi vaatamata, leides, et läbivaatamistaotluse esitajal ei ole läbivaatamisele eelnevas menetluses ja läbivaatamismenetluses õiguslikku kaitset. Selles osas leiab Benedikti vald, et haruapteegi pidamiseks loa andmine ei kujuta endast sisuliselt teenuste kontsessioonilepingu sõlmimist, mida reguleerib ZNKP.⁵
- 10 Selle Benedikti valla otsuse peale esitas läbivaatamistaotluse esitaja edasikaebuse, mille Benedikti vald esitas läbivaatamiseks riiklikule vaidlustuskomisjonile. Läbivaatamistaotluse esitaja kordab, et luba väljastades andis Benedikti vald teenuste kontsessiooni vastavat menetlust algatamata, väites sisuliselt, et farmaatsiategevusega tegelemise kontsessioon kuulub ZNKP, st direktiivi 2014/23 kohaldamisalasse.
- 11 Riikliku vaidlustuskomisjoni otsus käesolevas menetluses sõltub küsimusest, kas farmaatsiaalase tegevusega tegelemise kontsessioonilepingu sõlmimine kuulub direktiivi 2014/23 kohaldamisalasse.
- 12 Riikliku vaidlustuskomisjoni arvates sõlmis Benedikti vald haruapteegi tegevusloa väljastades kontsessioonilepingu farmaatsiaalase tegevusega tegelemiseks. Sel alal saab tegeleda ka haruapteegi kaudu. Kuigi riigisisises seaduses on ette nähtud loa väljastamine haruapteegi pidamiseks, ei kujuta see endast luba direktiivi 2014/23 põhjenduse 14 tähenduses, s.o luba, millega liikmesriik või ametiasutus kehtestab majandustegevuse tingimused ning mis antakse ettevõtja taotlusel (mitte avaliku sektori hankija algatusel), mis täidab eelnevalt kindlaks määratud tingimusi.⁶

⁴ [...]

⁵ ZNKPga võeti Sloveenia õiguskorda üle direktiiv 2014/23.

⁶ Apteegipidajate arv teatud alal on piiratud, kuna linn või vald võib luua uue apteegi (haruapteegi) ainult juhul, kui on täidetud seaduses sätestatud tingimused selle avamiseks (elanike arv kasutuspiirkonnas, kaugus olemasoleva apteegi ja uue haruapteegi vahel).

- 13 Benedikti vald täidab kriteeriumid, mille alusel võib teda pidada hankijaks direktiivi 2014/23 artikli 6 tähenduses. Kuna farmaatsiaalase tegevusega tegelemiseks väljastatakse Benedikti piirkonnas tähtajatu tegevusluba, ületab apteegiteenuse hinnanguline väärtus riikliku vaidlustuskomisjoni arvates direktiivi 2014/23 artiklis 8 ette nähtud piirmäära.⁷
- 14 Riiklik vaidlustuskomisjon kahtleb aga selles, kas farmaatsiaalase tegevusega seotud teenused kujutavad endast sisuliselt direktiivi 2014/23 kohaldamisalasse kuuluvaid teenuseid.

Asjakohased õigusnormid

Liidu õigus

- 15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta

Direktiivi 2014/23 artiklis 1 on sätestatud:

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse eeskirjad avaliku sektori ja võrgustiku sektori hankijate korraldatavate hankemenetluste kohta selliste kontsessioonide andmiseks, mille maksumus ületab artiklis 8 sätestatud piirmäära.

Direktiivi 2014/23 artikkel 4 näeb ette:

1. Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide vabadust määrata kooskõlas liidu õigusega kindlaks, milliseid teenuseid nad käsitavad üldist majandushuvi pakkuvate teenustena, kuidas selliste teenuste osutamist tuleks korraldada ja rahastada kooskõlas riigiabi eeskirjadega ning milliseid konkreetseid kohustusi nende suhtes tuleks kohaldada. Samuti ei mõjuta käesolev direktiiv viisi, kuidas liikmesriigid korraldavad oma sotsiaalkindlustussüsteeme.
2. Majandushuvi mittepakkuvad üldhuviteenused ei jää käesoleva direktiivi kohaldamisalasse.

Direktiivi 2014/23 artiklis 19 on ette nähtud:

IV lisas loetletud selliste sotsiaalteenuste ja muude eriteenuste kontsessioonide suhtes, mis jäävad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, kohaldatakse ainult artikli 31 lõikest 3 ning artiklitest 32, 46 ja 47 tulenevaid kohustusi.

⁷ Riiklikul vaidlustuskomisjonil ei ole hinnangulise väärtuse kohta andmeid, sest Benedikti vald väidab, et ZNKP või direktiiv 2014/23 ei ole käesolevas kohtuasjas kohaldatavad ja leiab, et ta ei pea järelikult hinnangulist väärtust arutama.

Riigisisene õigus

- 16 Seadus teatavate kontsessiooni[lepingute] kohta (Zakon o nekaterih koncesijskih dejavnostih, edaspidi „ZNKP“)

ZNKP artiklis 2 on ette nähtud:

Käesoleva seaduse tähenduses on:

18. „majandushuvi mittepakkuvad üldhuviteenused“: majandushuvi mittepakkuvad teenused, mida seadusest tulenevalt osutatakse üldhuviteenustena ning mida ei osutata turul tasu eest, millele kohaldatakse seetõttu konkreetseid avalike teenuste osutamise seotud kohustusi.

ZNKP artiklis 10 on sätestatud:

Käesoleva seaduse ja eriseadustega reguleeritud kontsessioonidele kohaldatakse käesoleva seaduse sätteid ja eriseaduste sätteid juhul, kui need ei ole käesoleva seadusega vastuolus.

ZNKP artikli 11 lõige 1 näeb ette:

Käesolevat seadust ei kohaldata:

1. majandushuvi mittepakkuvate üldhuviteenuste kontsessioonidele.

ZNKP artiklis 15 on sätestatud:

Direktiivi 2014/23/EL IV lisas loetletud sotsiaalteenuste ja muude eriteenuste kontsessioonide suhtes kohaldatakse käesoleva seaduse sätteid, mis reguleerivad kohustust omada ettevalmistavaid dokumente, käesoleva seaduse artiklites 35 ja 40 sätestatud teadete avaldamise kohustust ja õiguslikku kaitset käesoleva seaduse tähenduses kontsessionääri valimise menetlustes.

- 17 Tervishoiuseadus (Zakon o zdravstveni dejavnosti, edaspidi „ZZDej“)⁸

ZZDej artiklis 1 on ette nähtud:

Tervishoiuteenuseid osutatakse põhitasandil, teisesel ja kolmandal tasandil.

Põhitasandi tervishoiuteenused hõlmavad esmast arstiabi ja apteekide tegevust.

ZZDej artiklis 3 on sätestatud:

Tervishoiuteenuste osutajad on residendist või mitteresidendist füüsilised või juriidilised isikud, kes on saanud tervishoiuministeeriumilt loa tervishoiuteenuste osutamiseks.

⁸ [...]

Riiklik tervishoiuteenus hõlmab tervishoiuteenuseid, mille pidev ja korrapärane osutamine on üldsuse huvides tagatud riigi ja kohalike omavalitsuste poolt ning mis on solidaarsuse põhimõtte alusel ja kooskõlas tervishoidu ja ravikindlustust reguleerivate normidega tagatud kui õigused, mis tulenevad kohustuslikust ravikindlustusest ning mida rahastatakse täielikult või osaliselt riiklikest vahenditest, mis saadakse peamiselt kohustuslikust ravikindlustusest. Eelmises lauses viidatud tervishoiuteenuseid kui majandushuvi mittepakkuvaid üldhuviteenuseid peavad osutama mittetulunduslikud tervishoiuteenuste osutajad, nii et kulusid ületavat tulude summat kasutatakse tervishoiu toimimiseks ja arenguks.⁹

ZZDej artikli 20 lõikes 1 on ette nähtud:

Farmaatsiaalase tegevusega tegeletakse kooskõlas eriseadusega. Eriseadusega reguleerimata küsimustele kohaldatakse käesolevat seadust.

- 18 Seadus farmaatsiaalase tegevuse kohta (Zakon o lekarniški dejavnosti, edaspidi „ZLD-1») ¹⁰

ZLD-1 artiklis 1 on sätestatud:

Käesolev seadus reguleerib farmaatsiaalase tegevusega tegelemise eesmärki, sisu ja tingimusi, kontsessioonide andmise ja täitmise korraldamist, tingimusi ja menetlusi, farmaatsiaspektori töötajaid ja nende ametiühinguid, veebipõhist farmaatsiaalast tegevust ja järelevalvet.

ZLD-1 artikli 2 kohaselt:

Farmaatsiaalase tegevuse eesmärk on tagada tõhus ja kvaliteetne varustamine ravimite ja muude ravi ja tervise kaitset toetavate toodetega ning tagada patsientide ja tervishoiutöötajate nõustamine ravimite ja viidatud toodete turvaliseks, õigeks ja tõhusaks kasutamiseks.

Lisaks eelmises lõikes viidatud eesmärgile tagab farmaatsiaalane tegevus ka farmatseutilise ravi tervise säilitamiseks ja ravilt oodatavate kliiniliste, humanitaarsete ja majanduslike tulemuste saavutamiseks.

ZLD artiklis 5 on sätestatud:

Farmaatsiaalane tegevus on riiklik tervishoiuteenus, mis tagab rahva ja tervishoiutöötajate pideva ja korrapärase ravimitega varustamise ning patsientide farmatseutilise ravi.

⁹ ZZDej artikli 3 lõike 2 teine lause tühistati Ustavno sodišče Republike Slovenije (Sloveenia Vabariigi konstitutsioonikohus) poolt osas, milles see reguleerib kulusid ületavat tulude summat kontsessioonikorra alusel teenuste osutajatele.

¹⁰ [...]

Farmaatsiaalase tegevusega tegeletakse tervishoiu põhitasandil, teisesel ja kolmandal tasandil.

Farmaatsiaalase tegevuse võrgustik käesoleva seaduse tähenduses tagatakse põhitasandil linna või valla poolt või sellega piirneva mitme linna või valla poolt ühiselt ning teisesel ja kolmandal tasandil riigi poolt.

ZLD-1 artikli 6 lõikes 1 on ette nähtud:

Farmaatsiaalane tegevus hõlmab:

- retsepti alusel või retseptita väljastatavate inim- ja veterinaarravimitega varustamist,
- meditsiiniliseks eriotstarbeks ette nähtud toiduainetega varustamist,
- patsientide farmatseutilist ravi,
- farmatseutide nõustamistegevust,
- farmatseutilist sekkumist,
- telefonipõhiseid farmaatsiateenuseid,
- ekstemporaalsete inim- ja veterinaarravimite valmistamist;
- ravi ja tervise säilitamist toetavate toodete valmistamist,
- apteegis valmistatavate inim- ja veterinaarravimite tootmist,
- tuumafarmaatsiaalast tegevust,
- ekstemporaalsete ja apteegis valmistatavate ravimite valmistamiseks ja tootmiseks ette nähtud tooraine kvaliteedi kontrolli,
- apteegis valmistatavate ravimite kvaliteedi kontrolli,
- andmeseiret ja kõrvaltoimetest või kahtlustatavatest kõrvaltoimetest teavitamist,
- kasutamata jäänud ravimite või jäätmematerjali kõrvaldamist ravimijäätmete käitlemist reguleerivate õigusnormide alusel,
- muid ravimite ja muude toodetega varustamisega seotud tegevusi, mis tagab nende õige, mõistliku ja turvalise kasutamise.

ZLD-1 artiklis 7 on ette nähtud:

Lisaks eelmises artiklis nimetatud tegevustele võivad apteegid tegeleda järgmiste tegevustega:

- ravi ja tervise säilitamist toetavate muude toodetega varustamine,
- apteegis valmistatavate toodete väljatootamine,
- ekstemporaalsete homöopaatiliste ravimite valmistamine,
- veterinaartoodetega varustamine,
- biotsiidide ja kemikaalidega varustamine,
- mõõtmiste ja enesetestide läbiviimine,
- ennetus- ja tervishoiuhariduse alane tegevus,
- pedagoogiline ja hariv tegevus,
- tegevus teadusuuringute valdkonnas,
- muud tegevused ja teenused tervise edendamise ja kaitse valdkonnas,
- ravimite ja muude toodete patsientidele, tervishoiutöötajatele ja teistele füüsilistele või juriidilistele isikutele kättetoimetamine,
- muud farmaatsiaalase tegevusega seotud tegevused.

ZLD-1 artikli 8 lõikes 1 on sätestatud:

Põhitasandi farmaatsiaalase tegevusega tegeletakse:

- apteegis,
- haruapteegis, või
- arstikabinetis vastuvõttudega seotud vajaduste rahuldamiseks.

ZLD-1 artikli 15 lõikes 1 on ette nähtud:

Farmaatsiaalase tegevusega tegelemist rahastatakse avalikest ja erasektori vahenditest. Eelmises lauses viidatud avalikud vahendid hõlmavad eelkõige:

- makseid teenuste eest, mida osutati farmaatsiaalase tegevuse raames lepingute alusel, mis sõlmiti tervisekindlustusasutustega,
- eelarveassigneeringute makseid,
- asutajatest ametiasutuse vahendeid.

ZLD-1 artikli 27 lõikes 1 on sätestatud:

Põhitasandi avaliku sektori apteegi asutab oma territooriumil linn või vald või mitu üksteisega piirnevat valda või linna ühiselt pädeva kutseühingu eelneva arvamuse alusel ja ministeeriumi nõusolekul.

ZLD-1 artikli 39 lõikes 1 on ette nähtud:

Põhitasandil farmaatsiaalase tegevusega tegelemiseks võib käesolevas seaduses sätestatud tingimustel anda kontsessiooni farmaatsiaettevõtet käitavale füüsilisele isikule või juriidilisele isikule, kelle aktsia- või osakapitalis kuulub farmaatsiaettevõtte käitajale, kes on ka selle juriidilise isiku juht või juhatuse liige, üle 50-protsendiline osalus (edaspidi „kontsessioonäär“).

Põhikohtuasjas käsitletava farmaatsiaalase tegevuse kirjeldus

- 19 Sloveenia Vabariigis on farmaatsiaalane tegevus reguleeritud seadusega, eesmärgiga tagada, et kõiki kasutajate ravimitega varustamise teenuseid osutaksid selleks nõuetekohaselt kvalifitseeritud inimesed, et vältida viidatud teenustega kasutajate tervise kahjustamise ohtu. Seega ei ole farmaatsiaalase tegevusega tegelemise peamine eesmärk kasumi teenimine, vaid pigem on individuaalse tasandi tulu taotlemine teisejärguline võrreldes tervishoiuteenuste saamise õiguse kasutamise ja kollektiivsel tasandil avalike huvide rahuldamisega rahvatervishoiu huvides. Eespool sätestatud kohaldatakse sõltumata sellest, kes farmaatsiaalase tegevusega tegeleb.
- 20 Sloveenia Vabariigis kuulub farmaatsiaalane tegevus tervishoiuteenuste hulka ning seda osutatakse riikliku tervishoiuteenusena, millega tagatakse rahva ja tervishoiutöötajate pidev ja korrapärane ravimitega varustamine ja patsientide farmatseutiline ravi. Selle eesmärk on tagada tõhus ja kvaliteetne varustamine ravimite ja muude ravi ja tervise kaitset toetavate toodetega ning tagada patsientide ja tervishoiutöötajate nõustamine ravimite ja viidatud toodete turvaliseks, õigeks ja tõhusaks kasutamiseks. Üks farmaatsiaalase tegevuse põhiosa on retsepti alusel või retseptita (ravimite jaekaubandus) väljastatavate inim- ja veterinaarravimitega varustamine ning meditsiiniliseks eriotstarbeks ette nähtud toiduainetega varustamine, kus ravimiga varustamisena käsitatakse ravimi kasutajale üleandmist ja nõuetekohaste kasutusjuhiste ja nõustamise pakkumist ravimi õigeks ja turvaliseks kasutamiseks. Inimravimite jaekaubandusega, millega kaasneb nõuetekohane professionaalne abi nõustamise kujul, tegeletakse ainult apteekides ja spetsialiseeritud jaekaubandusettevõtetes, kuid viimastes väga piiratud ulatuses.¹¹

¹¹ St üksnes Javna agencija Republike Slovenije za zdravila in medicinske pripomočke (Sloveenia Vabariigi ravimite ja meditsiiniseadmete riiklik amet) eelneva konkreetse loaga ja üksnes retseptita väljastatavatele ravimitele ja meditsiiniseadmetele, mille eesmärk on leevendada kergeid sümptomeid ja mille kasutamisega võib kaasneda ainult madal ohutase; sellisel juhul võib viidatud amet kehtestada piiranguid ka seoses raviannusega, ravimite pakendi mõõtmete ja müüdüd ühikute arvuga [ravimiseaduse (Zakon o zdravilih) artikkel 126].

- 21 Põhitasandi farmaatsiaalase tegevuse võrgustikku haldavad linnad ja vallad, mis on kohalikud omavalitsused. Linnadel ja valdadel on pädevus asutada farmaatsiaalase tegevuse võrgustik, (kaas)asutades selleks avaliku sektori farmatseutilise asutuse või andes füüsilisele või juriidilisele isikule farmaatsiaalase tegevusega tegelemiseks kontsessiooni. Farmaatsiaalase tegevusega tegeletakse apteegis, haruapteegis või arstikabinetis vastuvõttudega seotud vajaduste rahuldamiseks.
- 22 Juriidilised isikud (keda ei ole asutanud linn ega vald) võivad farmaatsiaalase tegevusega tegeleda järelikult ainult ja üksnes juhul, kui neile antakse kontsessioon. Kontsessinäärid on füüsilised või juriidilised isikud (st linna või valla asutatutest erinevatele isikutele) selle valla või linna territooriumil, mis kontsessiooni andis, või sellega piirnevate linnade või valdade territooriumil, kui need linnad või vallad andsid kontsessiooni ühiselt. Järelikult antakse ainult kontsessiooni väljastamise kaudu füüsilistele või juriidilistele isikutele (st linna või valla asutatutest erinevatele isikutele) võimalus tegeleda farmaatsiaalase tegevusega.
- 23 Farmaatsiaalast tegevust rahastatakse avalikest ja eravahenditest. Avalikest vahenditest, st kohustuslikust ravikindlustusest rahastatakse retsepti alusel väljastatavate ravimitega varustamist, mis tähendab iseenesest nii retsepti alusel ravimite väljastamist¹² kui ka kõnealuse varustamisega seotud apteegiteenuse osutamist ja nõuetekohaste juhiste ja nõuannete andmist selle ravimi õigeks ja turvaliseks kasutamiseks. Apteegiteenuse hind retsepti alusel väljastatava ravimiga varustamise eest (mis arvutatakse punktisummana) on sama kõikide retsepti alusel väljastatavate ravimite puhul ja kõikide apteegiteenuse osutajate puhul. Avalikke vahendeid kasutatakse ka valvekordade ja valveagade teenuste rahastamiseks.
- 24 Retseptita väljastatavate ravimite eest tasutakse täielikult era- või kasutajate vahenditest; selles olukorras on teatud retseptita väljastatavatel ravimitel maksimaalne hind, samas kui muudel ravimitel on vabaturu reeglite põhjal kujunenud hind.

Eelotsusetaotluse põhjendused

- 25 Riiklik vaidlustuskomisjon küsib, kas sellist farmaatsiaalast tegevust, nagu see, mida käsitletakse põhikohtuasjas, mille põhiosa on kasutajate varustamine retsepti alusel või retseptita väljastatavate inimravimitega koos nõustamisega nende õigeks ja turvaliseks kasutamiseks, võib pidada majandushuvi mittepakkuvaks üldhuviteenuseks, mis ei jää direktiivi 2014/23 kohaldamisalasse.

¹² Ravimid, mille retsept väljastatakse tervisekindlustuse kulul, on klassifitseeritud nimekirjades (nn positiivsed või vahenimekirjad). Asetusest nimekirjas sõltub ka klassifitseeritud ravimi hinna osa, mis on kaetud kohustusliku ravikindlustusega. Ülejäänud osa katab ravi lisakindlustus või kasutaja ise, kui ta ei ole sõlminud ravi lisakindlustust vabatahtliku ravikindlustuse vormis.

- 26 Direktiiv 2014/23 ei määratle sõnaselgelt mõisteid „majandushuvi mittepakkuv üldhuviteenus“ ja „majandushuvi pakkuv üldhuviteenus“. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest ja võrdse kohtlemise põhimõttest, et sellise liidu õiguse sätte mõisteid, mis ei sisalda ühtegi sõnaselget viidet liikmesriikide õigusele määratleda selle tähendus ja ulatus, tuleb kogu Euroopa Liidus tõlgendada üldjuhul sõltumatult ja ühetaoliselt, arvestades sätte konteksti ning eesmärki, mida kõnealuse õigusaktiga taotletakse.
- 27 Direktiivi 2014/23 põhjendusest 6 järeldub, et liikmesriigid on vabad otsustama, kas korraldada teenuste osutamist üldist majandushuvi pakkuvate teenuste või majandushuvi mittepakkuvate üldhuviteenuste osutamisenä või korräga mõlemat liiki teenuste osutamisenä. Euroopa Kohtu praktikast¹³ tuleneb, et liidu õigus ei kahanda liikmesriikide pädevust oma sotsiaalkindlustussüsteemide korraldamisel ja eeskätt selliste sätete vastuvõtmisel, mis on ette nähtud tervishoiuteenuste korraldamiseks, nagu apteegiteenused, mille puhul tuleb arvestada asjaolu, et isikute tervis ja elu on esmase tähtsusega asutamislepinguga kaitstava vara ja huvide hulgas ning liikmesriigi otsustada on see, millisel tasemel ta kavatseb rahvatervise kaitse tagada ja kuidas selline tase saavutatakse.
- 28 Riigisisene seadusandja on sõnaselgelt sätestanud, et tervishoid on majandushuvi mittepakkuv üldhuviteenus. Kuna farmaatsiaalne tegevus kuulub tervishoiu valdkonda, on seadusandja seega sätestanud, et ka farmaatsiaalne tegevus on majandushuvi mittepakkuv üldhuviteenus.
- 29 Kuigi riikliku vaidlustuskomisjoni arvates on farmaatsiaalne tegevus ühiskondlikult oluline tegevus, sest selle eesmärk on tagada rahvatervis ning selle peamine eesmärk ei ole kasumi teenimine, ilmneb aga kohtupraktikast, et tavaliselt tasu eest osutatavad teenused kujutavad endast majandustegevust, kuna tasu põhitunnus seisneb selles, et see on vastusooritus kõnealuse teenuse eest, ilma et tasu peaks siiski maksma teenuse saaja.¹⁴
- 30 Riiklik vaidlustuskomisjon kahtleb seega, kas sellise apteegiteenuse, nagu see, millega on tegemist põhikohtuasjas, võib kvalifitseerida majandushuvi mittepakkuva üldhuviteenuseks, kuna apteegiteenuste osutajatele makstakse kõnealuste teenuste osutamise eest tasu kohustusliku ravikindlustuse süsteemi vahenditest ja kasutajate vahenditest. Riigisiseste õigusnormide¹⁵ kohaselt makstakse retsepti alusel väljastatava ravimiga varustamise korral apteegiteenuste osutajatele kohustusliku ravikindlustuse vahenditest tagasi selle ravimi ostuhind ning neile makstakse ka eelnevalt kindlaks määratud summa retsepti haldamise,

¹³ Euroopa Kohtu 19. mai 2009. aasta otsus komisjon vs. Itaalia (C-531/06, EU:C:2009:315) ja 19. mai 2009. aasta kohtuotsus Apothekerkammer des Saarlandes jt (C-171/07 ja C-172/07, EU:C:2009:316).

¹⁴ 14. [juuli] 2022. aasta kohtuotsus ASADE, C-436/20, EU:C:2022:559.

¹⁵ Tervishoiu- ja ravikindlustusseaduse (Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju) artiklid 23 ja 63.

ravimi kättetoimetamise ja selle kasutamisega seotud nõustamise eest. Retseptita väljastatava ravimiga varustamise korral tasuvad kasutajad ravimi hinna täielikult.

- 31 Juhul kui farmaatsiaalase tegevuse hulka kuuluvaid teenuseid, nagu need, mida käsitletakse põhikohtuasjas, mille eesmärk on peamiselt retsepti alusel ja retseptita väljastatavate inimravimitega varustamine koos nende õige ja turvalise kasutamise alase nõustamisega, ei saa pidada majandushuvi mittepakkuvateks üldhuviteenusteks ja juhul kui viidatud teenuste osutamine jääb sellest tulenevalt direktiivi 2014/23 kohaldamisalasse, küsib riiklik vaidlustuskomisjon lisaks, kas nende teenuste osutamist saab pidada sotsiaalteenusteks ja muudeks eriteenusteks, mis on sätestatud kõnealuse direktiivi IV lisas.
- 32 Viidatud teenused võivad kuuluda koodi CPV 85149000 (Apteegiteenused) alla, kuid määrusest nr 2195/2002 ühtse riigihangete klassifikaatori (CPV) kohta ei ole võimalik järeldada, millised teenused tuleb selle CPV koodi alla liigitada. Lisaks ei võimalda ka CPV koodide selgitavad märkused¹⁶, mis ei ole ametlik õigusallikas, kindlaks teha, millised teenused koodi CPV 85149000 (Apteegiteenused) alla kuuluvad.

Otsus ja eelotsusetaotluse sisu

- 33 Kuna otsuse tegemiseks peab riiklik vaidlustuskomisjon võtma seisukoha Euroopa Liidu õiguse tõlgendamises, esitab riiklik vaidlustuskomisjon Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 kolmanda lõigu alusel järgmised kaks eelotsuse küsimust, täpsustades, et teise küsimuse vastust on vaja ainult juhul, kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt:
1. **Kas farmaatsiaalase tegevuse hulka kuuluvaid teenuseid, mille ese on sisuliselt kasutajate varustamine retsepti alusel ja retseptita väljastatavate inimravimitega koos kasutajate nõustamisega nende ravimite õigeks ja turvaliseks kasutamiseks, võib kvalifitseerida „majandushuvi mittepakkuvateks üldhuviteenusteks“ direktiivi 2014/23 artikli 4 lõike 2 tähenduses?**
 2. **Kas farmaatsiaalase tegevuse hulka kuuluvaid teenuseid, mille ese on sisuliselt kasutajate varustamine retsepti alusel ja retseptita väljastatavate inimravimitega koos kasutajate nõustamisega nende ravimite õigeks ja turvaliseks kasutamiseks, võib kvalifitseerida sotsiaalteenusteks ja muudeks eriteenusteks direktiivi 2014/23 artikli 19 tähenduses?**

[...]

¹⁶ [...]